

## Christian Gran Molberg.

Ved H. J. Huitfeldt-Kaas.

Til de Oplysninger, som i nærværende Tidsskrift 3 R. VI, S. 186—99 forefindes om den dristige Bedrager Christian Gran Molberg<sup>1)</sup>, der 1765 fradømtes sin Stilling som Garnisonsauditeur og Stabssecretair i Throndhjem, kunne endnu føies flere, der findes i det Norske Rigsarchiv blandt Cancelli-Indlæggene for 6. Decbr. 1780. Blandt flere Forsøg paa igjen at opnaa en offentlig Stilling var ogsaa en Ansøgning fra ham i Aaret 1780 om at blive Politimester i Throndhjem, hvilket ved Hjælp af forskjellige falske Foregivender syntes nær ved at skulle lykkes ham. Rygtet om, at han skulde udnævnes eller endog var udnævnt, var allerede kommet til Throndhjem, hvor det vakte almindelig Misfornøielse, da her just var Skuepladsen for hans tidligere Forseelser, og alle kjendte Forholdet. Stiftamtmanden der, J. W. v. d. Osten, satte sig derfor i Bevægelse og tilskrev 7. Octbr. 1780 det Danske Cancelli, at Rygtet om, at den cæserede Garnisonsauditeur C. G. Molberg skulde være beskikket til Politimester i Throndhjem, har vakt almindelig Bestyrtelse og Forundring. Skjønt det ansaaes utroligt, er det bekræftet af den skrevne Avis, men han ansaa det alligevel unødvendigt at remonstrere derimod, da Cancelliet kjendte hans Bedrifter. Da imidlertid Frygten tiltager, og ingen Benægtelse er indløben, vil han nu forestille den Skade, der kunde indtræde ved hans

<sup>1)</sup> Ved en Feilskrift lyder Titelen der: Christian Molberg Gran.

Udnævnelse, om hvis utilbørlige Forhold saa mange Beviser foreligge. Han henholder sig til sin egen Erklæring af 25. Octbr. 1777 paa Molbergs Ansøgning af 29. Juli s. A. om Procuratorbevilling samt Stiftamtmand Grambows Brev af 1. Septbr. 1770 i Forening med hans Forhold til Almuen i Anledning af Extraskatten 1767—69. I Anledning af v. d. Ostens Attest af 9. Juli 1779 har Molberg lovet at ville skade ham. Han maa hellere faa Embede paa et andet Sted, hvor hans Forhold er mindre kjendt. For hans fattige Kone og Børns Skyld var det ønskeligt.

I Cancelliet samlede man nu Documenterne angaaende Molbergs forskjellige Forsøg paa at opnaa en Stilling og de Oplysninger, der da fremkom om ham. Et Uddrag af disse Papirer skal her meddeles:

7. Juli 1770 fra Throndhjem ansøger Molberg Kongen om at udnævnes til Procurator ved alle Over- og Underretter i Danmark og Norge, indtil han kan faa noget Embede, der er mere convenable med hans tidligere Charge. — Samme Dag tilskriver han „Hans Høigrevelige Excellence, Geheimeraad og Obersecretair“ (d. e. Otto Thott) om sin fortvivlede Stilling med Kone og mangfoldige smaa Børn. Udnævnelsen udbedes inden 11. August, da han skulde føre en Sag for Consul Brown angaaende Prætension paa 25,000 Rdlr. i Thomas Angells Bo. Han er Licentiatius juris publici, hvorom han, da han i 1752 ansøgte Amtmandskabet i Finmarken, har produceret i Danske Cancelli sit originale Testimonium publicum fra Upsala Academi<sup>1)</sup>. — I Anledning af denne Ansøgning afgiver Stiftamtmand O. D. v. Grambow fra Throndhjem 1. Septbr. 1770 følgende Betænkning til Statholder Jacob Benzon: Ansøgeren har ved at bede om saa hurtig Expedition (9. Aug.) villet undgaa „fortrædelige Oplysninger om hans forrige Bedrifter og Levnets Vandel.“ I 1758 skal han have bedraget en Bonde paa Øvre Romerige ved at udgive sig for Statholderens Secretair<sup>2)</sup>; han kom under Action

<sup>1)</sup> Dette er altsammen opdigtet, da Molberg, der i 1752 var 22 Aar gammel, først blev Student i 1753.

<sup>2)</sup> Den samme Sag, der omtales i Pers. Tidsskr. 3 R. VI, S. 193, og hvorom videre Meddelelse findes nedenfor.

men echapperede, før Dom blev afsagt. Herom ved vistnok Statholderen selv Besked, og Øvre Romeriges Justitsprotocol kan oplyse videre. — Som Stabssecretair nordenfjelds og Garnisonsauditeur i Throndhjem blev han efter Krigsretsdom af 25. Juni 1765 formedelst udstedte falske Documenter og uredelig Behandling i sit Embede afsat og casset, hvilket stadfæstedes af Kongen 11. Septbr. s. A. Derpaa begyndte han at agere Vinkelskriver og var fax et tuba under den Skognske Almues Opsætsighed i 1766 i Anledning af Extraskatten. Herfor skal han være godt betalt af Almuen, og da Foged Arnet havde anmeldt dette i den anordnede Commission, udgik der 9. Decbr. 1766 fra Rentekammeret en Befaling om at hindre Molberg i at fremture i sin Virksomhed. Skjønt Stiftamtmanden alvorlig erindrede ham om at entholde sig fra ulovlige Practiquer og Vinkelskriveri under Trudsel om Arrest, har han dog raadført de stridende Parter og skrevet Memorialer og Suppliquer for Almuen, hvorved man har conniveret, da ingen Klage er indløben. Han har ogsaa forsøgt at gaa i Rette som Procurator, men er ved Dommernes lovmæssige Eragtninger afvist, da hans paaberaabte Testimonium fra Upsals Academi formentlig ikke kan give ham nogen Adgang. Med Forundring bemærkes, at slig Person i 1752 har havt den Dristighed at anholde om Amtmandskabet i Finmarken<sup>1)</sup>. — Da Procuratores ifølge Lovens 1. Bog 9. Cap. 8. Art. og Forordn. af 19. Aug. 1735 bør være gode, oprigtige og uberygtede Mænd, formodes Statholderen hverken nu eller i Fremtiden at anbefale Molberg til saadan Stilling, „hvorved mange enfoldige Folks Velfærd kunde spildes.“ — I en Erklæring, dat. Christiania 8. Septbr. 1770 henholder Statholder Benzon sig hertil.

1777 8. Juli begjærede Molberg i Anledning af en Ansøgning til Kongen (om Procuratorbevilling) en Attest af Stiftamtmand J. W. v. d. Osten, men denne, der henholder sig til Stiftamtmand Grambows og egne tidligere Erklæringer, vil kun paategne, at han som en brødløs Mand med Kone og mange

<sup>1)</sup> Herom se foregaaende Side.

Børn selvfølgelig er fattig, men at han paa Grund af, hvad tidligere er passeret, ikke kan anbefale hans Ansøgning til Bøn-hørelse.

Fra Throndhjem 25. Octbr. 1777 afgiver Stiftamtmand v. d. Osten, efter Paalæg fra Cancelliet af 2. Octbr. s. A., en Erklæring i Anledning af Molbergs Ansøgning, dat. Throndhjem 29. Juli 1777, om Procuratorbevilling i Throndhjems Stift. Der findes ikke nu mere Grund dertil end ved den videre gaaende Ansøgning i 1770, da Stiftamtmand Grambow fraraadede det og fremlagde Dommen af 25. Juni 1765, idet Molberg endnu fremturer i at ophidse Folk til ugrundede Processer og Klage-maal, hvorved han skjuler sig under andres Navne, saa han ikke kan overbevises, ja han bruges endog af de beskikkede Procuratorer. Stiftamtmanden har paa forskjellig Maade søgt at hindre hans Virksomhed i denne Retning men med liden Virkning; saaledes har nu Anna Catharina Wonsheim af Throndhjem indgivet en Besværing over Stiftamtmanden, hvori han behandles paa en høist fornærmelig Maade, og hvortil Molberg er Forfatteren.

Fra Kjøbenhavn 2. Juni 1780 ansøgte nu Chr. G. Molberg om Politimesterembedet i Throndhjem. Han angiver, at han ved Studeringer paa inden- og udenlandske Academier paa sin Morbroder Baron Holbergs Bekostning har søgt at gjøre sig skikket for Fædrelandets Tjeneste<sup>1)</sup>. I sine anbetroede Charger som Garnisonsauditeur og Stabssecretair ved nordenfjeldske Generalitet har han vundet sine Superieurers Agtelse som en duelig Mand og Kong Frederik V.s Løfte om bedre Employ. Siden 1765, da alle Fribataillonerne i Norge og Fæstningsbetjentene reduceredes, har han været brødløs og i kummerfulde Vilkaar, især da hans Arv, 4000 Rd., opbrændte ved Bergens Ildebrand<sup>2)</sup>, hvorom edeligt Thingsvidne findes i Kammerarchivet, og da han paa sin Opreise fra Kjøbenhavn i 1760 ved Skibbrud Natten til 16. Octbr. (Jubelfestdagen) mistede alt, hvad han eiede af Gods

<sup>1)</sup> At ogsaa dette er opdigtet er paavist i Persh. Tidsskr. 3 R. VI.

<sup>2)</sup> Herom se Persh. Tidsskr. l. c. S. 188. Arvens Størrelse er vistnok meget overdreven.

og Ekvipage for 800 Rdlr., hvorom i Kammerarchivet er nedlagt edelig Skibsforklaring med Øvrighedens Attest<sup>1)</sup>. Hans Tilstand er bleven tungere, da hans „Ægteskab med afdøde Generalmajor Fuchses<sup>2)</sup> Brodersøns Datter“ er velsignet med 15 levende Børn. Herom paaberaabes Attester fra forskellige Mænd i Throndhjem, hvis Originaler ere leverede Hr. Geheimestatssecretair (d. e. Grev O. Thott). I Tillid til Kong Fred. V.s Løfte har han ikke villet bebyrde Kongens Kasse med nogen Pension (!).

Der vedligge Attester, alle af Juli 1779, fra Etatsraad N. Collin, Generalauditeur F. Collin, Justitsraad H. Hornemann, I. Parelius, Capellan ved Frue Kirke, (i Mag. Wittrups Fravær) samt fra Byens 12 Mænd (Oluf Tangen, Hans Jepsen, A. And: Philip Weiser, M. Niese, Just Hansen, Cornelius Busch, H. Brandt, P. Schmidt, Peder Falch, Herman Hoe, M. Nissen). Attesterne bevidne i det væsentlige hans Fattigdom, mange Børn og syge, sengeliggende Hustru. Børnenes Opdragelse har han sørget vel for, de to ældste ere førte frem til Studeringer, hans Opførsel og Levnet er honnet. Ogsaa hans Skrifter omtales med Ros.

I en Skrivelse til Arveprinsen, dat. Kjøbenhavn 11. Septbr. 1780, beretter Molberg, at han af Kongen er udnævnt til Politimester i Throndhjem, hvortil hans Studier og Kundskaber gøre ham skikket, ligesom han ved sine Skrifter om Consumptionen og Næringsdriften har gavnet den kongelige Kasse; men Cancellicollegiet vil ikke, at han skal opnaa dette Embede, fordi han i 1765 mistede sine militaire Charger paa Grund af en „Skriverfeil“, han havde begaaet ved at lade sig en Attest mundtlig dictere af en Feldtskjær etc. Kong Frederik V havde derfor, da Forseelsens Ringhed blev ham forklaret, og at det hele mest

<sup>1)</sup> Se Personalh. Tidsskr. I. c. S. 194 f., hvorefter den nævnte Sum 800 Rd. maa ansees lidet sandsynlig.

<sup>2)</sup> Hermed mener Molberg formentlig Generalmajor Andreas Fuchs († 1720, se Dansk Biogr. Lex. V, S. 484), men om denne virkelig var beslægtet med hans Hustru tør vel være tvivlsomt nok, naar hensees til alle hans øvrige upaalidelige genealogiske Angivelser. Antallet af levende Børn i hans Ægteskab var 6, som allerede oplyst i første Artikel, og der synes ikke engang at have været noget Barn, der er dødt i yngre Alder.

beroeede paa Had og Forfølgelse, befalet, at han skulde faa et andet convenabelt Embede, som maatte blive vacant, hviket er Geheimeraad Thott bekjendt, som har forestillet ham til 3 Sorenskriverembeder i Throndhjems Stift og tilkjendegivet Stiftamtmand Grambow Kongens Villie. Til Bevis herfor vedlægger han Skrivelser fra Grev Thott til ham, daterede 12. Novbr. 1766, 15. Febr. 1767, 5. Januar 1769 og 2. Marts 1770<sup>1)</sup>. Han paa-  
staar, at han i 1768 kunde faaet Regimentskvartermester-Chargen ved 3. Throndhjemse Regiment i den gamle Cancelliraad Arentz's Sted, da Generalitetet gav ham Befaling til at indkomme med Ansøgning, men at han betakkede sig paa Grund af Kongens Løfte<sup>2)</sup>. Det er ham særlig magtpaaliggende at kunne blive i Throndhjem, da hans sengeliggende Hustru ikke kan flyttes og 5 af hans Børn ere ganske smaa<sup>3)</sup>.

Med en Promemoria, dat. Fredensborg 27. Septbr, 1780, til Hs. Excellence Grev Schack Rathlow oversender Molberg ham Grev Thotts 3de Breve, der vel ikke saa aldeles indeholde Løftet men dog vise, at han har forestillet ham til Embede i Throndhjems Stift, hvilket ikke var skeet uden Kongens Tilladelse.

De ovenomtalte 4 Breve til Auditeur Molberg med egenhændig Underskrift af Grev O. Thott vedligge de øvrige Documenter i Sagen og ere af følgende Indhold:

I. Kjøbenhavn 12. Novbr. 1766, tilkjendegiver, at han har modtaget M.s Brev af 22. passato angaaende hans Ansøgning om Nordmørs vacante Sorenskriveri. Han har svaret M.s „Kjæreste“ (d. e. Hustru), at han skal blive forestillet paa bedste Maade, men Udfaldet beror paa Kongen, og der er mange meriterede.

II. Kbhvn. 15. Febr. 1767, indeholder en Tak til M. for en Nytaarsgratulation. Strindens Sorenskriveri er bortgivet til en anden; hans næste Ansøgning skal blive forestillet paa bedste Maade.

III. Kbhvn. 5. Jan. 1769, indeholder Tak fra Grev Thott

<sup>1)</sup> At disse tildels ere forfalskede vil blive omtalt nedenfor.

<sup>2)</sup> At ogsaa dette er usandt, sees nedenfor.

<sup>3)</sup> Alderen var mellem 18 og 9 Aar.

til M. for Nytaarsgratulation og en indlagt „Tællekniv“, forfærdiget af M.s Søn, hvoraf sees hans Behændighed i den Alder<sup>1)</sup>, hvoraf mere med Tiden kan formodes. Der sendes 2 Ducater til at købe ham noget for hans anvendte Flid. Hans Ansøgninger skulle blive fremstillede paa bedste Maade, men alt beror paa Kongens Naade, saaledes nu Saltens Sorenskriveri<sup>2)</sup>.

IV. Kbhvn. 2. Marts 1770. En Tak til Auditeur M. for en versificeret Nytaarsgratulation.

Desuden vedligger et femte Brev fra Grev O. Thott, dat. Kbhvn. 28. Juni 1765, til Fru Auditeurinde Molberg, der ved Skrivelse af 25. s. M. har henvendt sig til ham angaaende Sagen mod hendes Mand og den ham paalagte Arrest. Denne Sag er T.s Departement uvedkommende og henhører under Generalkrigsdirectoriet, saa han ikke kan melere sig dermed, og nogen Afskrift af Forhøret til ham vilde derfor være en unyttig Bekostning.

Af sidstnævnte Brev sees altsaa, at Fru M., medens Sagen mod hendes Mand fandt Sted i Throndhjem, maa være reist til Kjøbenhavn for at virke til hans Bedste, hvilket imidlertid ikke førte til noget, da Krigsretsdommen over Molberg just faldt i Throndhjem samme Dag, som Fru M.s Brev til Grev Thott er skrevet.

I de 2 førstnævnte Breve til Molberg fra Grev T. viser det sig, af det sidste Tal i hvert af de to Aarstal er rettet fra noget andet, der har været skrevet først men nu ikke kan sees, ligesom hans Titel 3 Gange er rettet til Auditeur i det andet af disse Breve. Formodentlig have ogsaa disse Forandringer vakt Mistanke, ligesom de Oplysninger, der indkom fra Norge; og det sees derfor at være bleven undersøgt i Cancelliet 1) om Nordmørs Sorenskriveri var vacant 12. Novbr. 1766; 2) om Strindens Sorenskriveri 15. Febr. 1767 nylig var bortgivet. Svaret lyder, at Nordmørs Sorenskriveri sidste Gang blev bortgivet 30. Decbr. 1763 til Jacob Madsen Lindemann og Strindens 28. Decbr. 1764 til Jens Christian Heide. Molberg var blandt andre An-

<sup>1)</sup> Han var da paa 9de Aar.

<sup>2)</sup> Dette erholdt Jens Grønbek Wessel, Bestall. af 20. Janr. 1769.

søgere til disse Embeder anført under Nr. 7 og 8. Hermed var det givet, at en Forfalskning var skeet, saavidt det kan begribes, for at der ikke skulde blive for store Sprang i Rækken af de Thottske Breve, og det saaledes kunde faa Udseende af, at M. stod i stadig Forbindelse med den indflydelsesrige Mand. Fra Generalitets- og Commissariatscollegiet (Hauch, Schultze, Pentz, Stange) fik Cancelliet i Brev af 26. Aug. 1780 den Besked, at det ikke er i Besiddelse af Krigsretsdommen over Molberg af 1765, da den blev sendt tilbage, men den er nu atter rekvireret fra Norge. Imidlertid oversendes Afskrift af Collegiets Indstilling af 3. Septbr. 1765, hvorved Dommen med Generalauditeurens Betænkning blev refereret Kongen, der approberede samme. — 1776 havde M. indgivet Ansøgning til Kongen om ordentlig Afsked og Karakter som Generalauditeur, hvilket blev forestillet fra Collegiet men ikke indvilget. — I Anledning af en Cancelli-Promemoria af 30. Aug. 1780 bevidner Generalitets- og Commissariats-Collegiet under 3. Octbr. s. A., at det ikke forholder sig saa, at Molberg i 1768 skulde have faaet Paalæg om at søge Regimentskvartermesterposten ved 3. Thronhjemske Infanteriregiment.

Alle disse Oplysninger vare selvfølgelig knusende for Molberg, og hvor nær han end selv mente at staa til Politimesterposten i Throndhjem, blev imidlertid Hans Christian Klingenberg 6. Decbr. 1780 udnævnt dertil.

---

Et noget lysere Billede frembyder Betragtningen af C. G. Molbergs Forfatterskab, om han end heller ikke deri har kunnet afholde sig fra Løgnagtighed og Selvros. Til hvad der er meddelt derom i Personahist. Tidsskr. 3 R. VI, S. 196 f., kan føies følgende, da hans Skrifter nu ere meget sjældne. Af den nævnte Tale angaaende Vandverket i Throndhjem er der fundet et Exemplar i det Norske Universitetsbibliothek, og dens Titel lyder fuldstændig saaledes: Taksigelses Tale | paa | Hendes Majstæts | Enke-Dronningens Julianæ Mariæ | Høye Fødsels-Dag den 4 Sept. 1777. | I Anledning af | Det nye og lykkelig fuldførte |



Vand-Spring | i | Trondhjem. | Frembaaren | af | Byens Tolv  
Mænd. | Tronhiem, | Trykt hos Jens Christensen Winding.

Den er rettet til Byens Indvaanere ligefra „Deres Exellence“ (d. e. Stiftamtmand v. d. Osten) og ned til „fornemme og kiære Medborgere“. I svulstige Talemaader takkes Kongen og alle de kongelige Personer for Vandverket, der er fuldført paa Enkedronningens Fødselsdag. Generalmajor G. F. v. Krogh og Oberstlieutenant Generalveimester Krog omtales tilligemed deres Fortjenester af Verket; ligesaa Major Ejnersen, Johan Daniel Berlin, Overbrandmester i Thronhjem, afdøde Sr. Berg. Det omtales, at det Angelske Legat for Husarme har givet Bidrag. Det hele er undertegnet af 10 blandt Byens 12 Mænd. Dette maa altsaa opfattes saaledes, at Molberg har skrevet Talen i disses Navn.

I det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn findes nogle utrykte Arbejder af M., hvorfor her skal gøres Rede, efter at der ved Overbibliothekar Chr. Bruuns Velvillie har været Anledning til at benytte dem i Christiania:

I. (Nr. 330 in 4<sup>to</sup>, ny kgl. Saml.) Kort Affhandling | Om | Dee Norske | Wilde Bærs, saasom | Muldebærs, Tytebærs, Hindebærs, Tranebærs, | Jordbærs og Blaaebærs etc: etc: | beste Anvendelse | Till | Safter, Wiine og anden Oeconomisk eller Medicinsk Brug. | Et Priis Skrift | Som Besvarelse, over den af det Kongelige Danske Landhusholdnings | Selskab opgivne 17de Priismaterie for Aaret 1780. | af | Christian, Gran, Molberg | Deres Kongelig Mayestæts Stabs Secretair og Auditeur. Foran samme staar: Med udgaven af dette Priis skrift har Forfatteren ikke haft anden hensigt end Med Menneskers Nøtte. — Han siger at have anstillet Forsøg med enkelte Sorter Bær i den Tid af 36 Aar han har holdt Husholdning i Norge, deriblandt 20 Aar som Landmand<sup>1)</sup>. De forlangte Prøver kan han ikke skaffe, da han nu opholder sig i Kjøbenhavn, og Attester kunne heller ikke tilveiebringes, da de, som kjendte hans Anvendelse af Bærene, saasom Biskop Gunnerus, Raadmand Alstrup, Krigsraad Gudmansen og

<sup>1)</sup> Disse Antal Aar ere urigtige, idet han først 1760 blev bosat i Norge og i alle Fald til sin Afskedigelse 1765, og vistnok længere, var boende i Thronhjem.

Factor Lassen m. fl., nu ere døde og borte. Han skal dog henvende sig navnlig til Mag. Wittrup og Hr. Parelius, der have Anledning til endnu i Aar at anstille Forsøg. I Aarene 1740—43 herskede en stærk Taage fra Nordcap til Stat, der ødelagde Bær og Planter. Consumptionen har skadet Bærindsamlingen. Han omtaler Generaltoldkammercollegiets Bestemmelse om Consumption af Næper „som af al anden Fisk“, men Kong Frederik V bestemte anderledes. I 1741—42 og 1772—73 døde Folk af Hunger (N. Vidensk. Selsk. Skr.) Beretning om Soldaterne paa Vardøhus, der helbrededes ved Brug af Bær. En Norsk Student Pelago eller Peiglo udførte i Italien lignende Cure i Florentz. (Beretning herom fandtes hos Stiftsprovst Thode). Han beskriver derpaa Fremgangsmaaden ved Tillavningen af Bærvin, navnlig af Multer, men samme kan ogsaa bruges ved de fleste andre Sorter. I 1767 tracterede han Biskop Gunnerus, Oberstlieutenant v. Eckleff, Krigsraad Gudmansen, Raadmand Alstrup og Factor Lassen dermed, hvilke antog den for en sød Madera. Han førerede ogsaa Biskoppen som sin „gamle Halliske academiske Kammerat“<sup>1)</sup> 2de Flasker, som han bevertede nogle fornemne Venner i Thronhjem med, der antog, at det var en udenlandsk Vin. Fremgangsmaaden, som han meddelte Biskoppen, vilde denne have indført i sin Norske Naturhistorie, hvilket dog hindredes ved hans altfor tidlige Død.

II. (Nr. 1001 in fol., ny kgl. Saml.) Korte Tankker | om | en muelig Forbædring | udi | Nærings Drifterne | Oeconomien og Commercen | udi | Tronhiems Bye og Stiftt. | C. G. Molberg. | Skriftet, der er tilegnet Arveprinsen, er fra 1780 og angaar Bergverksdrift, Skovbrug og Fiskeri. Han omtaler Røraas Kobberverk, samt at alt Kobbertøi indføres fra Holland og alle Slags Jernsager fra Sverige. Paa Rigsdagen i Sverige 1756<sup>2)</sup> paastaar

<sup>1)</sup> Dette er som alt, hvad Molberg beretter om sine udenlandske Studeringer, helt opdigtet; Gunnerus vendte hjem til Danmark kort efter, at M. var bleven Student.

<sup>2)</sup> I Sverige har M. virkelig opholdt sig en Tid, hvilket dog ikke kan have fundet Sted før Slutningen af 1757, idet han endnu i dette Aar opholdt sig paa Romerige.

han selv at have hørt Forslag om Handelsforbud, gjort mod Norge paa Grund af Smuglingen. Ligesaa har han „med megen Fornøielse seet paa den ulykkelige Grev Brahes<sup>1)</sup> Fabrique i Sverige over 300 Arbeidere og paa engang 10,000 Geværer udskibede.“ — Skovdriften er for stærk, saa Skovene udhugges, og selv det fornødne Brænde vil tilsidst savnes. Fogderiet Søndmør er et afskrækkende Exempel, da det i Begyndelsen af forrige Seculo var blandt de skovrigeste Districter nordenfjelds. Han har selv seet mange 1000 Fyrrerødder, som opgraves til Tjærebrænding. Træplantning og Saaning anbefales, ligesom Ansættelse af flere Forstbetjente. 1761 havde han forevist Kammerjunker Flotho paa sin Avlsgaard Moen ved Jonsvandet (Strindens Fogderi) 300 plantede Grantrær og leverede ham en udførlig Underretning om sin Fremgangsmaade, der dog ved hans Død i Sverige maaske bortkom<sup>2)</sup>. Han annoterer en Beregning, dat. 8. Decbr. 1779 fra Amsterdam over Hollands Fiskerier, hvis Udbytte skal være 1,000,000 Pd. St. aarlig, undertegnet Laasbyc, som er Søn af en Mand, han „paa sine Udenlandsreiser“ gjorde Bekjendtskab med. Denne Afhandling danner et Slags Forløber for hans Prisskrift om Fiskerierne, men har desuden Efterretninger om Sten-, Dyre- og Planteriget i Norge, bl. a. om Aardals Kobber- og Guldgruber, der nu eies af en Capitain v. Kroghen, der for Tiden skal være „her i Kjøbenhavn“<sup>3)</sup>. Han omtaler sin Faders Compagnidistrict paa Sundmør<sup>4)</sup>, hvor et Par Tydske Bergmænd i 1740 fandt ypperlig Berg-Zinober<sup>5)</sup>. I Bergens og Thronhjems Stifter findes ligesaa fin Marmor som i Italien, og han har hos Borgermester Fasmer

<sup>1)</sup> Hermed menes den 1756 henrettede Grev Erik Brahe til Skokloster etc.

<sup>2)</sup> Aarstallet er urigtigt. Molberg kom først til Thronhjem sent paa Aaret 1760, men da Kammerjunker C. L. W. v. Flotow først omkom ved et Ulykkestilfælde i Nærheden af Uddevalla i Juni 1763, saa er der dog Mulighed for, at M. i sidstnævnte Aar kan have vist ham en Granplantning, om denne end ikke var hans egen Eiendom.

<sup>3)</sup> Se Krafts Beskr. ov. Kongeriget Norge IV, S. 760.

<sup>4)</sup> Faderen var Underofficier ved søndre Søndmørske Compagni af 1ste eller nordre Bergenhusiske nat. Inf. Reg., og det er derfor uden Tvivl rigtigt, naar M. nedenfor siger, at han er født paa Søndmør.

<sup>5)</sup> Jfr. H. Strøms Beskr. ov. Søndmør I, S. 60.

i Bergen seet Billeder af Mercur og Diana, forarbeidede i Amsterdam af Marmor fra Gaarden „Hoppe“, der vare fuldstændig som Italiensk Arbeide<sup>1)</sup>. Han har i Sneasens Prestegjæld i Thronhjems Stift seet et Marmorbjerg af 4 Miles Strækning liggende aabent i Dagen. De prægtigste Chrystaller findes ogsaa her; Sandsten til Slibestene etc. findes i Romsdalen og Sundmør, Møllestene faaes fra Sælbo, Stenkul i Eger, Modum og Voldens Prestegjæld (Sundmør), Klebersten ved Gulosen og Rønningen. — Myruldens Benyttelse anprises; hans Hustru har spundet og bundet fine Bomuldsstrømper og Handsker deraf ved Blanding af en Fjerdedel Bomuld eller fin Faareuld. Han anbefaler endvidere Bærenes Anvendelse, bedre Kvæg- og Faareracer, Papir-fabrication med Henviisning til ovennævnte Laasby og Europpidan. Forfatteren viser sig i det hele i denne Afhandling i Besiddelse af ret gode statistiske og økonomiske Kundskaber og fremsætter Ideer, af hvilke flere senere ere blevne til Virkelighed.

III. (Nr. 1538 b in 4<sup>to</sup>, ny kgl. Saml. Egenhændigt skrevet og Kongen overrakt Exemplar, indbundet i lyserød Silke). *General Situations Cart*, som han „har forfærdiget over Norge og Nordsøen med de angrændsende Eylænder og de betydeligste Fiskebanker langs de Norske Havkuster“ og til Forklaring ledsaget med et Skrift, hvis Hovedindhold er følgende: Det kgl. Landhusholdnings Selskab har i en Tid af 10 Aar udsat Præmier for et saadant, da kun faa, undtagen Skippere, have gjenemreist hele Norges Rige og derfor besidde den fornødne Kundskab. De, der havde Kjendskabet, have maaske manglet Indsigter som Astronom, Navigateur og Geometer, og de, der havde disse, have maaske ikke lært at bruge en Pensel. Endelig vil Selskabets Præmie, endog 6 Gange forhøiet, ikke erstatte Omkostningerne, ja 50,000 Rdlr. skulde neppe forslaa til at forfærdige et saadant Cart over Norges Fiskebanker som de, der ere gjorte over „Dogerens, Bukams, Terra Neufs og Capbrettons Fiskebanker.“ — Opmuntrret ved Modtagelsen gennem Kron-

<sup>1)</sup> Dankert Petersen Fasmer blev 1742 Viceborgermester i Bergen og senere virkelig; han levede endnu 1767. Om Marmorbruddet paa Hope i Birkelands Sogn, Fanø Prgld., se Krafts Beskr. over Norge IV S. 637.

prinsens Haand af Præmien for Afhandlingen om Saltvandsfiskerierne, har han forsøgt at opdage de vigtigste Fiskebanker og anlægge dem paa et Cart, hvortil han ansaa sig istand, da han var født og opdragen paa et af de fiskerigeste Steder i Norge, nemlig Sundmør<sup>1)</sup>; dernæst har havt Bopæl i Throndhjem og for det tredie, fordi han i kgl. Tjeneste fire Gange har reist søværts frem og tilbage om Nordcapen til Vardøhus og da optegnet, hvad han kunde opsørge om Fiskerierne. Han nævner van Kuy lens, Hammons, Heytmans, Hømans og Wangensteens Carter, der dog vare lidet nøiagtige. Han har derfor i 15 Maaneder corresponderet med Fogder, Prester, Borgere, Bønder og Proprietairer med stor Bekostning og forbrugt det meste, af hvad Kongen har forundt ham med Hustru og Børn til Livsophold. Derpaa beskrives de forskjellige Banker, hvoriblandt Gryttingens, 15 Mile ude i Havet, hvor han selv har været i 1742 med sin Faders Folk for at se Fiskeriet at Kveiter og Langer paa aaben Baad uden Dæk. — Til Slutning findes et Vers til Kongen og Dateringen Kjøbenhavn 1. August 1782.

IV. (Nr. 834 in 4<sup>to</sup>, ny kgl. Saml.) Et egenhændigt skrevet Exemplar af Molbergs „*Cyrus i Hans Ungdom og paa Hans Rejser*,“ indbundet i lyserød Taft med Guldsnit. 1ste Del (5 Bøger), udgjørende 260 Sider. I Fortalen nævnes Prinsens Naade for ham for 3 Aar siden, da han af denne modtog Guldmedaillen fra det kgl. Landhusholdningsselskab. Bekymringer, Nærings-sorger og faderlig Omsorg for en talrig Børneflok have ikke tilladt ham at udarbejde mere end første Del. Vinder denne

<sup>1)</sup> Faderen Jochum Molberg forekommer 1731 som Capitain des armes ved søndre Søndmørske Compagni. Ved samme Comp. var Christian Gran, vistnok Holbergs Søstersøn, bleven ansat som Corporal 1721, skjønt kun 8 à 9 Aar gammel. Senere har denne vel været bosat paa Søndmør og kjendt den Molbergske Familie, der, som det synes, har opkaldt sin ældste Søn, Christian Gran Molberg, efter ham. Dette kan maaske have givet Chr. Gr. Molberg Ideen til at ville identificere sig med ham, efter at han allerede var død 1747, idet han rykker sit eget Fødselsaar 16 Aar tilbage i Tiden (til 1714; Chr. Gran var født 1708). Eller skulde han have en Formodning om, at Chr. Gran i Virkeligheden var hans Fader? I dette Tilfælde stod han jo nemlig i et, om end illegitimt, Familieforhold til den Holbergske Slægt.

Kronprinsens Bifald, haaber han at kunne gaa videre og at faa den trykt.

Angaaende den ovenfor S. 2 omtalte Sag, hvorom Stiftamtmand Grambow henviser til Øvre Romeriges Justitsprotokol, kan efter denne Kilde følgende oplyses: Paa Eidsvolds Vaarthing 30. Marts 1758 var der stevnet til Thingvidnes Erhvervelse angaaende Student Molbergs og Andreas Aalgaards Omgang mod Christian Olsen Stefferud og dennes Søn Ulrik Christiansen S. af Feirings Annex, men da hverken Molberg eller A. Aalgaard mødte, udsattes Sagen til Sommerthinget, hvor den atter foretoges 14. Juli s. A. Der fremlagdes Klage, dat. 1. Novbr. 1757, til Statholderen fra Ulrik Stefferud, men heller ikke nu mødte nogen af de indstævnte. Ole Rasmussen Dor bevidnede, at han for 2 Aar siden til Høsten var med at ro Molberg og A. Aalgaard til Stefferud, hvor M., der angav sig for Statholderens Fuldmægtig eller Secretair, sagde til Christian Stefferud og hans Hustru, at deres Søn Ulrik, som da ikke var hjemme, havde mærket og stjaalet 20 Tylvter Tømmer i Elven, hvorfor han burde lægges i Lænker og føres til Agershus samt miste sin høire Haand, men om de vilde give ham en Sum Penge, skulde han se til at forlige Sagen. Christian Stefferud med Hustru og hjemmeværende Børn bleve da forskrækkede, græd og lamenterede, og tilsidst gav Faderen Molberg Obligation for 200 Rdlr., der blev oplæst. Da M. nu et Par Gange krævede Pengene af Chr. Stefferud, maatte denne laane Summen af Hans Vilberg mod Panteobligation i sin Gaard og udbetalte dem saa paa Fremmen i Eidsvold til Molberg, der, fremdeles som Statholderens Fuldmægtig, paalagde Chr. St. at lade Ulrik S. hugge Mærkerne ud af Tømmeret.

Det var formentlig ved Hjælp af disse Penge, at Molberg echapperede til Sverige, men Sagen var, som ovenfor nævnt, ikke glempt, da han atter vendte hjem, og foranledigede hans Arrestation i Kjøbenhavn 1760. Hvorledes det lykkedes ham at komme ud af denne Knibe og endog at blive Auditeur i Throndhjem er for Tiden ubekjendt. Imidlertid fik Sagen et

Efterspil i Eidsvold, idet Stiftamtmand C. H. v. Storm befalede Undersøgelse sat i Gang, om hvorvidt Lensmanden i Eidsvold Peder Gulbrandsen og Gjæstgiveren Christian Dor, der begge havde tilraadet Chr. Stefferud at betale Molberg, hvad han forlangte, vare indviklede i denne Pengeaftvingelse under Paaskud af, at M. var Statholderens Secretair. Sagen var flere Gange fore paa Thinget lige fra Decbr. 1758 til Decbr. 1759, men blev stadig udsat, og Enden derpaa kjendes ikke, da den følgende Thingprotokol mangler<sup>1)</sup>.

---

Paa den historiske Udstilling i Throndhjem i Anledning af Byens 900 Aars Jubilæum fandtes et oliemalet Portrait, der i Katalogen, S. 66 f. (Nr. 413) angives at forestille Auditeur Chr. Gr. Molberg. Ifølge mundtlig Meddelelse af Conservator ved Folkemuseet i Christiania H. J. Aall er dette urigtigt, idet Billedet er et Portrait af hans Stamfader Nils Jacobsen Aall, død i Porsgrund 1784 som Kjøbmand og Trælasthandler, da det til de mindste Detailler stemmer overens med de Billeder af denne, der opbevares i hans Familie.

---

<sup>1)</sup> Thingprot. f. Øvre Romerige 1757—59 (Retspr. Nr. 477 i N. Rigsarch.) fol. 181, 233, 301, 304, 338, 373.

---